

Kataluna Esperantisto

NUMERO 342 (108)
KVINA EPOKO
APRILIO - JUNIO 2007

Printempe en Vallgorguina

Agado en Valencilando

Universitataj prelegoj

Esperanto-libroj en Alibri

Seabra en la ĉinan

Arkeologio en Afganio

*Ĉina futbalo parolas
esperanton*

Piraĥoj kontraŭ Chomsky

*Notes sobre
la sociolingüística txuvaixa*

*Els maravellosos recursos
d'una llengua mutant*

Doble discurs lingüístic a Catalunya

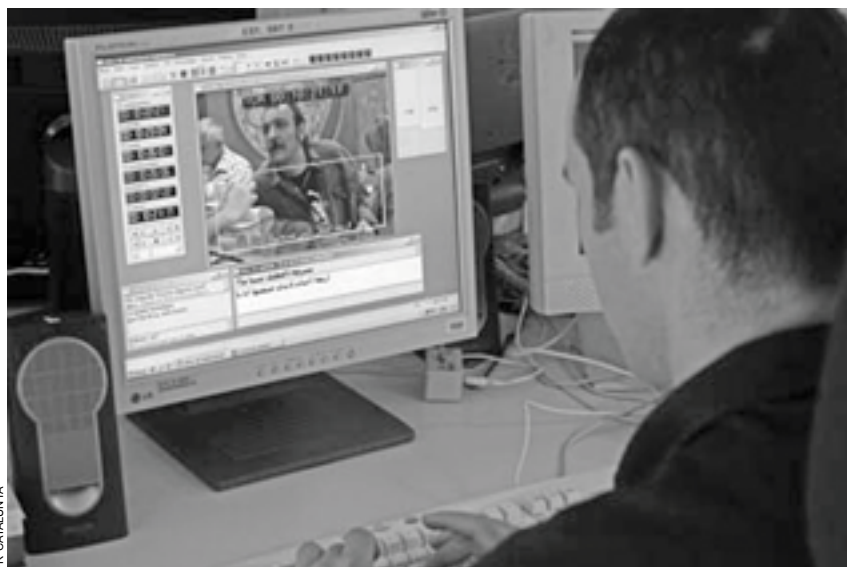
Des de l'11 de juny Televisió de Catalunya emet dos dels seus programes més populars, *El cor de la ciutat* i *Karakia*, amb subtítols en àrab i en castellà mitjançant la televisió digital terrestre. Segons el director de TVC, Francesc Escribano, l'“objectiu és acostar els continguts als nous ciutadans del país que tenen aquestes llengües com a maternes”. La iniciativa ha sorgit de la Comissió de la Diversitat de TVC, el director de la qual, Miquel Garcia, afirma que “la cadena ha de fer un esforç per adaptar-se a la nova realitat i reflectir-la en l'emissió, contribuint a la cohesió social”. La subtitulació multilingüe també es vol ampliar al xinès i al romanès, encara que a poc a poc, “perquè l'esforç de producció és enorme”.

Estudis lingüístics han posat de relleu que el 60% dels catalans d'origen magribí tenen l'amazig com a llengua materna, en comptes de l'àrab

Segons, dades de l'Institut Estadístic de Catalunya, els ciutadans magribins i els llatinoamericans conformen les comunitats de nouvinguts més nombroses de Catalunya. El gener del 2007 hi havia empadronades prop de 200.000 persones originàries del Magrib, sobretot del Marroc, i uns 300.000 ciutadans de diferents països llatinoamericans. No obstant això, els estudis lingüístics realitzats pel Grup ▶

Segueix a la pàgina 16

Televisió de Catalunya emet dos dels seus programes més populars amb subtítols en àrab i en castellà

Zamenhof mem insistis pri sia nepoleco al la organizantoj de la Universala Kongreso en Krakovo en 1912

Esperantistoj kvazaŭ mond-policianoj

En la pasinta Internacia Junulara Kongreso en Sarajevo partoprenis impona grupo de dudek kvin katalunoj. Per tio, por la dua sinsekva fojo, katalunoj fariĝis la kvara lando laŭ aliĝintoj. En si mem la afero signifas nenion: esperantistoj, malgraŭ sia laŭdira internaciismo, emas strikte klasifiki kongrespartoprenantojn laŭ landoj, sed eblus tion fari ne malpli informriĉe uzante ekzemple profesiojn. Eĉ laŭdiraj sennaciistoj montriĝas la plej insistemaj pri sia landeco. Nenio nova sub la suno. Tamen ĉi-foje, la kvanto de unuafojaj katalunaj kongresanoj estis sufiĉe granda, kaj samtempe pluraj el ili aliĝis al Tutmonda Esperantista Junulara Organizo kaj al Universala Esperanto-Asocio, i.a. por ricevi rabaton en la kotizo. Pro propraj konvinkoj, kaj eble ankaŭ pro la sento de kompreniteco, ĉar katalunoj povas aliĝi kiel aparta lando en diversaj junularaj kongresoj, pluraj plenigis la aliĝilon, skribante “Katalunion” kiel sian landon.

Post kelka tempo, rehejmeniginte, ili ricevis membrokarton de UEA. Tamen en ĝi aperis la nomo de lando, kiun ili ne skribis. Pluraj resendis la karton, klarigante, ke estas eraro en ĝi. Fakte, jam Zamenhof mem insistis pri sia nepoleco al la organizantoj de la Universala Kongreso en Krakovo en 1912. Respondon la kongresintoj kutime ne ricevis, tamen unu alvenis. Temis pri reago al letero, en kiu la plendinto deklaris, ke li

rezignas pri la membreco en UEA, se oni skribas en la membrokarto nomon de lando, kiun li ne sentas kiel la sian. En la respondo oficisto de UEA ĝentile klarigis, ke laŭ la nuna situacio, pro vetoo de Hispana Esperanto-Federacio, KEA ne povas fariĝi Landa Sekcio de UEA; sed, aliflanke, ju pli da katalunoj membras en UEA, des pli ili fortos por supervenki tiun vetoon.

La respondo estas klara sofismo. Kiun rilaton havas la membreco de KEA en UEA, por ke aperu en membrokarto landonomon ŝatatan de homo? Ĉu UEA estas komisiono de la Sekureca Konsilio de Unuiĝintaj Nacioj kaj disdonas ian rajton je sendependeco al teritorioj, kaj tial devas zorgegi pri tio, kion ĝi skribas? Ĉu entute iel gravas skribi unu landon aŭ alian, aŭ eĉ nenion, sur la membrokarto (aŭ sur kongresŝildo)? Kaj aliflanke, kiel entute premus konsiderinda nombro da individuaj membroj sen landa sekcio en UEA, se individuaj membroj povas elekti nur manplendon da komitatanoj?

Jam antaŭ sufiĉe da jaroj, KEA decidis ne plu perdi tempon, klopodante aliĝi al UEA. Mi taksas la decidon tre saĝa kaj pro la samaj kialoj mi mem ne membras en UEA de du jardekoj. Tamen, tio ne malhelpas kunlaboraĵojn fojajn: ili ja okazas kun UEA kaj HEF. Do ni plu pensu monde, sed ĉefe agu loke.

Hektor Alos i Font

En ĉi tiu numero kunlaboris: Albert Gorrell, Carles Verdugo, Darío Rodríguez, Eli Laika, Éric Collignon, Ferriol Macip, Gerard Escuer, Glòria Soler, Hariz Ferrando, Joan Català, Jordi Grau, Josep Enric Peres i Blesa, Karles Berga, Llibert Puig, Manuel de Seabra, Roger Prieto, Sjoerd Bosga, Valencia Esperanto-Junularo, Hu Xu.

Registrita ĉe “Generalitat de Catalunya” en la unua sekcio per n-ro 5785. Membro de FOCIR (Federacio de Katalunaj Organizaĵoj Internacie Agnoskitaj)

Peranto de: UEA (revuoj Esperanto, Kontakto kaj libroj), FEL (revuo Monato kaj libroj), IKEL (revuo Etnismo), La Kancerkliniko, La Ondo de Esperanto, Scienca Revuo, Komencanto, Juna Amiko, Internacia Pedagogia Revuo, La Gazeto, Fonto, Literatura Foiro, Heroldo. Ni peras ankaŭ aliajn revuojn.

Apartat/Poŝtkesto 1008
08200 Sabadell (Vallès Occidental), Catalunya/Katalunio
Tel. 937 109 636; Fakso: 937 163 633

Ret-adreso: kea@esperanto.cat
Ret-paĝo: www.esperanto.cat
Ret-listo: Aliĝoj ĉe listestro@esperanto.cat

Kotizoj por la jaro 2007: individua abonanta membro, 40 eŭroj; individua subtenanta membro, 80 eŭroj; individua dumviva membro, 800 eŭroj; kolektiva membro, 80 eŭroj; juna membro, 25 eŭroj.
Banko: Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona agència 461 Sabadell, kontonumero: 2100 0461 90 0200055053
IBAN: ES95 2100 0461 9002 0005 5053
Konto UEA: kaea-b
CIF: G-58338567

Imprès a/Presita ĉe: Copimatge, Sant Cugat del Vallès (Vallès Occidental), tel. 935 892 368. Dipòsit Legal: B-27362 - 1982

Plenumkomitato de KEA: Prezidanto: Josep Franquesa; sekretario: Hektor Alos i Font; kasisto: Llibert Puig; komitatanoj: Gemma Armadans, Gerard Escuer, Ramon Perera.
Kontrola Komisiono: Christian Pinard, Luz Vázquez, Òscar Puig.

Kataluna Esperantisto: Hektor Alos i Font; katalunlingva revizianto: Josep Enric Peres i Blesa; kompostanto: Ferriol Macip i Bonet.

La artikoloj publikigitaj en Kataluna Esperantisto ne nepre esprimas la starpunkton de KEA, se ili ne estas subskribitaj ĝianome.

Kataluna Esperanto-Junularo:
Registrita ĉe “Generalitat de Catalunya” en la tria sekcio per n-ro 102-AJUV. Landa sekcio de TEJO. CIF: G-58964461

Ret-adreso: kej@esperanto.cat
Ret-paĝo: www.esperanto.cat/kej
Ret-listo: Aliĝoj ĉe www.moviments.net/cgi-bin/mailman/listinfo/kej

Banko: Caixa d'Enginyers, kontonumero: 3025 0002 47 1433276794
IBAN: ES89 3025 0002 4714 3327 6794

Estraro: Prezidanto: Jordi Aromí; sekretario: Carles Verdugo; kasisto: Xavi Battle; informado: Guillem Sevilla kaj Pau Climent; esperantaj rilatoj: Joan Català; ne-esperantaj rilatoj: Roger Sanjaume.

Printempe en Vallgorguina

La kvara Printempa Renkontiĝo de KEJ kunigis sepdekon da homoj la 4an, 5an kaj 6an de majo en Vallgorguina, ĉe la natura parko Montnegre i Corredor. Kiel kutime en la katalunaj esperanto-aranĝoj, la partoprenantoj estis ĉiuaĝaj –la plej juna, 14-jara kaj la plej maljuna, 79–, kvankam novaĵo estis la kreiĝo de nova areto, kies anoj aĝas inter 14 kaj 16 jaroj. Ĉirkaŭ 20 homoj gustumis por la unua fojo esperanto-renkontiĝon, inter kiuj troviĝis lernantoj el la kursoj de Barcelona kaj Cardedeu kaj homoj, kies nura kontakto kun esperanto estis per la retejo lernu.net. La renkontiĝon oni propagandis ekster la esperanta medio kaj kelkaj homoj aliĝis al baza esperanto-kurso gvidita de Pedro Martín Burutxaga kaj Karles Berga. Litovino, svedo, kanariino, rusino kaj deko da gefrancianoj kontribuis al la malkrokodiligo de la indiĝenoj.

La renkontiĝoj de KEJ baziĝas sur tri samtempaj programeroj, laŭ lingvoniveloj. Ĉi-foje por komencontoj okazis tutsabata esperanto-kurso akompanita de kelkaj prelegoj pri la movado kaj la esperanta kulturo. Komencintoj havis la eblecon informiĝi pri libroj kaj revuoj por eklegi, konsultis dubosolvantojn kaj ekkonis la esperantan literaturon danke al la elstara verkisto Abel Montagut, kiu ankaŭ alportis paroligajn kartludojn. Ĉi tiuj fariĝis furoraj dum la tuta renkontiĝo, eĉ nokte en la trinkejo. Fluaj parolantoj ĝuis interesajn prelegojn, atelierojn kaj debatorndojn. En ĉi tiu okazo, aldoniĝis kunveno pri identeco de la asocio, kiu ligiĝas al longaj projektoj de KEA celantaj, unuflanke, la difinon de strategia plano kaj, aliflanke, la starigon sur firma bazo de la tuta informado de la asocio.

La enhavo de la renkontiĝo estis ankaŭ distra kaj festa: okazis ateliero pri ĵonglado, kaj du aliaj pri tutmondaj popoldancoj per la vigla akordionado de Mon Cardona. Post la vespermanĝo trinkejo kaj apuda gufujo (trankila kafejo) kunigis ĉiujn en tre festa etoso kaj multaj ĝuis ĝismatenan muzikvesperon.

En la lasta tago okazis ekskurso tra la natura parko perfekte gvidita de nia natur-spertulo Txarlie Hernández, dum kelkaj aliaj pasigis la postebrion purigante la trinkejon.

La adiaŭo estis malgaja. La etoso estis tiel amuza, amika kaj ĉarma, ke plimulto de la partoprenintoj taksis la renkontiĝon mallonga. Dum ĝi Joan Inglada prezentis, per flugfolioj, fotoj kaj video, la vilaĝon Àger, kie verŝajne KEJ venontjare organizos la 5an Printempan Renkontiĝon kune kun la 4a Ibera Renkontiĝo. Ĉi-foje oni planas organizi renkontiĝon kvar-aŭ kvin-tagan.

Post kvar spertoj, la aranĝoj sekvis propran karakteron atingitan de la KEJ-agado. Ĉi-foje la junuloj organizis ĉion preskaŭ sen helpo de la plenkreskuloj. Post la renkontiĝo

KEJ-estraro kunvenis kaj pritaksis ĝin. Ekonomie ĝi montriĝis profita, kaj el socia vidpunkto ĝi estis tre bona, ĉar la membraro kreskis kaj juniĝis. Alia granda sukceso estis la aktiva partopreno de inoj kaj ties ekanigo en KEJ: la kataluna junularo ne plu estas preskaŭ nurvira asocio. La plej juna partoprenantino ĝoje asertis, ke finfine ŝi trovis homojn kiel ŝi, kaj feliĉas kun siaj novaj geamikoj, krome ŝi akiris fluecon en esperanto. La plej maljuna miris pro la fakto, ke aro da homoj tre kleraj, valoraj, homaj kaj inteligentaj estas ankaŭ tre amuzaj.

Ferriòl Macip

Pluraj partoprenantoj en la kunveno en Ca Revolta

Festo de la diverseco en Sabadell

De antaŭ tri jaroj, Centro de Esperanto Sabadell partoprenas la Feston de la Diverseco, kies naskiĝo ŝuldiĝas al la triste famaj agresoj de naziaj grupoj en Sabadell, ĉefe kontraŭ katalunistaj aktivuloj kaj enmigrintoj.

Bilanco de tiu partopreno estu nuanca. Ni havis grandan ŝancon povi organizi semajnfinan intensivan kurson, la 13an, 14an kaj 15an de aprilo, kadre de la festo, sed tro marga ĉeestantaro (3 personoj) ne povas kontentigi nin, ĉefe se oni konsideras, ke la kurso ĝuis grandegan propagandon per pli ol 120 asocioj partoprenintaj la Feston. Aliflanke, ĝenerala impresio estas, ke homoj tre favoris esperanton okaze de la festo kaj la kurso (multaj personoj informiĝis kaj bedaŭris sian neeblo partopreni). Ankaŭ budo dum asoci-foiro, kadre de la Festo, en la sekva semajnfino, sabaton la 21an, permesis tre interesajn kontaktojn. Krome manifesto estis tradukita kaj afiŝita en esperanton kaj ni partoprenis debaton pri identeco de la gefiloj de afrikaj enmigrantoj post spektado de filmo *Nigra Katalunio* de Gilbert-Ndungu Nsangata, kinreĝisoro el Kongo rifuĝinta en nia urbo.

ec / lp / red

7a Ekspozicio de la anarkiisma libro

De la 18a ĝis la 22 de aprilo, Valencio Esperanto-Junularo partoprenis en la 7a Ekspozicio de la Anarkiisma Libro, ĉiujare organizita en Valencio de la kultura grupo "Al Margen". Temas pri libro-foiro, kie partoprenas multaj lokaj kulturaj asocioj, alternativaj muzik-distribuejoj kaj diversaj regionaj grupoj de la liberecana sindikato CNT.

La budon prizorgis dum tiuj kvin tagoj Raúl Salinas, Joan Català kaj Josep Enric Peres i Blesa. VEJ spertis bonegajn momentojn, en kiuj oni konis novajn interesitojn, kiuj proponis prelegojn kaj kursojn por siaj kulturaj grupoj. En la budo troviĝis esperantaj verkoj, flugfolioj, vortaroj kaj pluraj muzikaj KDoj, kiuj vekis la atenton de la publiko. Sendube estis pozitiva montrado de la esperanta movado kaj ni jam vidas, ke ĝi estis frukto-dona, ĉar du semajnojn poste oni organizis rondan tablon en la kulturdomo Ca Revolta kaj prelegon en mezlernejo en Castelló de la Ribera; julie okazos ateliero de esperanto en Benicàssim kaj ankaŭ multaj homoj partoprenos en la SPR en Marina Baixa.

vej

Prelegoj en Valencilando

La 9an de majo, Joan Català, Josep Maria Milla kaj Ferriol Macip prezentis du sinsekvajn atelierojn pri esperanto en la mezlernejo Vicente Gandia de Castelló de la Ribera (Ribera Alta). La atelierojn oni faris en la prelegsalono de la mezlernejo, kiu estis plenplena de homoj. Post la ateliero la instruistoj el la mezlernejo invitis nin tagmanĝi en apuda restoracio kaj ĉiuj montris al ni sian emocion kaj ĝojon. Anekdote menciindas, ke patro de unu el la partoprenintaj knaboj tuj venis koni nin en la restoracion, ĉar lia filo entuziasme rakontis hejme pri la esperanto-ateliero. Kelkajn tagojn poste ni ricevis dankmesaĝon de la instruistoj. Ili klarigas, ke la mezlernejoj kaj kelkaj instruistoj deziras multe pli profunde koni esperanton, petis pliajn informojn kaj invitas nin denove ripeti la prelegon venontjare.

La 11an de majo estis antaŭplanita prelego pri esperanto kaj lingva demokratio en la kulturcentro Ca Revolta de Valencio. Nur

unu neesperantisto interesiĝis pri la prelego, malbone reklamita de la organizintoj. Tamen, kunvenis sufiĉe nombra grupo da valenciaj esperantistoj kaj tiel oni profitis la okazon por aranĝi strategian kunvenon.

fm

Esperanto en mezlernejoj

Ferriol Macip kaj Llibert Puig prezentis esperanton en la mezlernejo de Sant Quirze del Vallès, la 20an de aprilo. La prezento konsistis en du atelieroj por du grupoj de po 25 infanoj 14- kaj 16-jaraj, kun materialoj pretigitaj en la antaŭa jaro de Ferriol Macip kaj Jomo Milla.

Malkiel en la pasinta jaro, kie okazis kvin prezentoj en la lernejoj ĉirkaŭ la Librotago, la 23an de aprilo, ĉi-foje nur unu mezlernejo invitis nian Asocion prelegi. Pasint-jare estis dissenditaj 620 leteroj en novembro kaj decembro al sama nombro da mezlernejoj ĉirkaŭ Barcelono, dum ĉi-foje oni sendis retmesaĝon proponantan prelegon pri lingva diverseco kaj esperanto al ĉiuj mezlernejoj de Katalunio en la monato februaro. Ni analizas la kialojn de la relativa malsukceso por la venonta jaro.

Universitataj prelegoj

Carles Verdugo kaj Jordi Aromí, prezentis esperanton al ok studentoj la 17an de aprilo en la fakultato pri pedagogio de la Barcelona Universitato. La aranĝo daŭris du horojn kaj enhavis ankaŭ praktikan parton, surbaze de la materialo pretigita la pasintan jaron de Ferriol Macip kaj Josep Maria Milla.

Siavice Hèctor Alòs, prelegis al ses studentoj la 24an de aprilo en la filologia fakultato de la Barcelona Universitato en aranĝo organizita de la Sindikato de Studentoj de la Kataluna Landaro (SEPC). Li prezentis unuflanke skizon de la ĉefaj ideologioj en la esperanto-movado kaj aliflanke lingvistikan prezenton de la lingvo. Fine, li distribuis skizon de esenca lingvistika bibliografio pri esperanto en naciaj lingvoj kaj la kvizoforman materialon pretigitan de Ferriol Macip kaj Josep Maria Milla.

La kunlaboro kun SEPC daŭras kaj ĝi verŝajne permesos la instruadon de esperan-

to kiel elektebla fako en la sama universitato dum la venonta kurso.

KEJ en Granollers

La pasintan 10an de februaro KEJ vizitis la urbon Granollers por partopreni en du sinsekvaj inform-agadoj. La unua temis pri intervjuo kun Jordi Aromí, prezidanto de KEJ, en loka televidstacio. La intervjuo konsistigis 25-minutan programeron kun la nomo "mil vizaĝoj", dum kiu la prezentisto kaj la prezidanto de KEJ malstreĉe babilis pri esperanto. Post tio, Jordi Aromí kaj Carles Verdugo, KEJ-Sekretario, prelegis en la kulturcentro-restoracio *Anònims*. Kvankam la partopreno ne estis amasa, renkontiĝis kelkaj interesitoj, kiuj starigis sufiĉe interesan debaton pri la neceso de internacia lingvo, kaj la taŭgeco de esperanto rilate tiun bezonon. El tiu agado kaj postaj kontaktoj sekvas, ke oni antaŭvidas okazigi kurson en la sama loko en aŭtuno.

cv

Amaskomunikiloj

Radio Sabadell intervjuis Llibert Puig, mardon la 17an de aprilo, pri la rapida kurso de esperanto okazinta en la sidejo de CES dum

La Centra Biblioteko de Terrasa organizis ekspozicion de esperanto-libroj el sia arkivo okaze de la Modernisma Foiro de Terrasa, la 5an kaj 6an de majo.

la semajfino de la 13a kaj 15a de aprilo, gvide de Éric Collignon, enkadre de la “Festo de la Diverseco”. Siavice, Manel Vinyals estis intervjuita, la 28an de aprilo en la programo “Denominació d’origen” de Barcelona TV.

KEJ leĝigita

La nova estraro de KEJ, elektita en februaro, ĝisdatigis sian administran statuson kaj oficialigis la novan statuton kaj gvidantaron ĉe la kataluna registraro. Ĝi ankaŭ registriĝis ĉe fisko kaj malfermis bankkonton ĉe Caixa d’Enginyers. En tiu periodo la estraro kunvenis du fojojn kaj ankaŭ kun Llibert Puig, prezidanto de Centro de Esperanto Sabadell. Tiu ĉi societo, la plej grava loka esperanto-asocio en Katalunio, proponis ŝrankon kaj lokon senpage al KEJ, por ke ĝi havu sidejon.

Konversaciaj rondoj de KEJ

La KEJ-estraro konsideris dezirinda la altigon de la lingva nivelo de la membraro. Tial oni decidis starigi sabatajn konversaciajn rondojn en diversaj urboj, kie loĝas membroj de la junulara asocio. En junio okazis la du unuaj tiaj babilaj renkontiĝoj en malstreĉa etoso: la unuan semajnon en Cardedeu kaj la duan semajnon en Mataró, ĉe la plaĝo. Renkontiĝis deko da homoj. Malgraŭ

la mallonga sperto, la sukceso de la konversaciaj rondoj por la plibonigo de la lingva nivelo kaj por akirigi fluecon al komencantoj jam fariĝis evidenta.

fm / red

Gramatika sesio en CES

Dimanĉon la 22an de aprilo 12 homoj partoprenis “gramatikan sesion” en Centro de Esperanto-Sabadell. Hèctor Alòs gvidis kvar-horan promenadon tra diversaj malfacilaj kaj malofte rimarkitaj aspektoj de la esperanto-gramatiko. Pro la montrita intereso, oni klopodos ripeti la sperton, eble ne nur pri lingvaj aspektoj de esperanto, sed ankaŭ pri historiaj, sociaj aŭ ideologiaj.

Xavi Batlle enposteniĝis

Xavi Batlle eklaboris en la projekto de aŭtomata tradukilo al esperanto, elvolvata de la universitato Pompeu Fabra. La projekto bezonis fakulon pri esperanto kaj elektis lin el inter tri kandidatoj. Xavi Batlle, kemiisto loĝanta en Sabadell, lernis esperanton en la Aŭtonoma Universitato de Barcelono, kie li studis, kaj nuntempe estas la kasisto de KEJ.

Kunlaboro kun Can Masdeu

Esperantistoj el la socia okupita centro Can Masdeu –unu el la plej malnovaj kaj famaj en Katalunio– okupiĝos pri la manĝoj kaj gvidos la ĉiutagan laborskipojn dum la julia Senprograma Renkontiĝo en Callosa d’en Sarrià. Can Masdeu disponigas al KEJ ties ilojn, potojn, sperton kaj spertulojn por kuiru mamultekostan sed bonan manĝon.

Rezultoj de enketo

En rilato al sia projekto por disvolvo de la asocia identeco de KEA –prezentita en la pasinta numero de nia revuo– Guillem Sevilla kaj Rut Rovira lanĉis enketon inter la aliĝintoj al la ret-listo de KEA “Nia Listo”. La enketo celis kompreni, kiel konceptas la asocion la membroj kaj simpatiantoj. La enketo konsistis en 16 demandoj –5 pri la enketito kaj 11 pri la asocio– kaj ĝin respondis 14 homoj.

La konversaciaj rondoj de KEJ disvolviĝas plej malstreĉe

EU LANKA

El la respondoj, rimarkindas, ke el la priskriboj de KEA plej oftis tri adjektivoj: “malgranda”, “aktiva” kaj “mens-malferma”. Aliaj tri esprimoj estis plej popularaj por priskribi, kian KEA oni volas: “granda”, “tia kia ĝi estas” kaj “unuigita kun la socio”. Pri la ideoj, kiujn KEA devas defendi, la plej ripetitaj estis “paco”, “lingva egaleco” kaj “digno de ĉiuj popoloj kaj kulturoj”.

La enketitoj esprimis fortajn kritikajn sintenojn. Ekzemple, al la ideo, ĉu esperantistoj ofte montras sin sektecaj, larĝa plimulto voĉdonis jese; kaj samklara evidentiĝis la konsidero de la TTT-ejo de la asocio: ĝi estas kaosa.

La nuna paŝo de la projekto celas kompreni la sintenon de la membroj: nur en sekva ŝtupo oni esploras la bildon, kiun havas eksteruloj. Ambaŭ vidpunktoj, kontrastitaj kun analizo pri la agado kaj celoj de la asocio permesos krei fundamenton por starigi solidan komunikad-politikon de KEA.

Esperanto-fako en la librejo Alibri

Komence de la jaro la barcelona librovendejo Alibri faris signifan mendon de libroj pri esperanto. Temas la plej granda en Barcelono pri lingvoj kaj ĝia situo ĉe la sidejo de la Universitato de Barcelono igas ĝin tre populara inter la tieaj studentoj pri filologio. Antaŭe Alibri proponis ĉefe lernolibrojn de esperanto ofte en la angla aŭ franca, eldonitaj de grandaj kolektoj, kiel Teach Yourself kaj Assimil. Nun la elekto estas pli varia kaj ĝi enhavas ne nur lernolibrojn kaj vortarojn, sed ankaŭ katalunlingvajn verkojn pri esperanto. La rezulto de la veto de Alibri ŝajnas trafa, ĉar nia libroservo ricevis novan mendon de ĝi en junio pro elĉerpiĝo de parto de la stoko.

Reta vendejo en Brazilo

La Brazilia Sekcio de la Internacia Ligo de Esperantistaj Instruistoj ekfunkciigis retvendejon per la programaro verkita de Joan Català, anoncita en nia pasinta numero. Temas pri la unua esperanto-asocio ekuzinta tiun liberan programon, senpage uzeblan de ĉiu ajn. Nia asocio antaŭvidas enretigi per ĝi sian libroservon en la tuj venontaj monatoj.

“La armeoj de Paluzie” ĉinen

Aperis la tria eldono de la ĉina traduko de la romano *La armeoj de Paluzie* de Manuel de Seabra. Ĉi tiu verko gajnis en 1982 la plej gravan literaturan premion (Premion Círculo de Leitores) en Portugalio, kvankam oni ĝin maldonis, pro tio ke la libro jam estis aperinta en la kataluna en la sama jaro. Tuj poste ĝi estis eldonita en la portugala (1982) kaj en la rusa (1985). Nur en 1996 publikiĝis la esperanta originalo. En la jaro 2003 aperis ĉina traduko, el esperanto, ĉe la eldonejo Tuanjie en la urbo Ŝaŝi (provinco Hubejo). Temas pri belega libro, en luksa papero, kun 48 tutpaĝaj ilustraĵoj de kino kaj pentrarto celantaj rekrei por la ĉina leganto la specialan etoson de Eŭropo kaj aparte de Katalunio en la komenco de la 20a jarcento, en kiu disvolviĝas la romanaj okazaĵoj. La libro havas ankaŭ multnombrajn notojn pri ĉiuj strangaĵoj (por ĉino), pri kiuj oni parolas en ĝi, kaj la tria eldono reproduktas la kovertojn de la diverslingvaj eldonoj kaj portas portreton de la tradukistino, Lu Deng.

Katalunoj en La Kancerkliniko

La aprila-maja-junia numero de la gazeto *La Kancerkliniko* havis kunlaboraĵojn de eĉ kvar KEA-anoj. Karles Berga publikigis du spicajn rakontetojn titolitajn *La kunveno* kaj *Pasporta Servo*, Manuel de Seabra aŭtoris la satiran poemon *Balado de la konsumsocio*, Guillem Portell elkatalunigis *Broso* –novelon de Pere Calders– kaj Arnau kontribuis per tri desegnoj.

kb

Dokumentoj enarkivigitaj

Jordi Grau i Gatell transdonis ĉi-paske la arkivon de sia avo Jaume Grau Casas al la Arkivo de la Frankisma Subpremado de Elx. Jaume Grau Casas estis elstarega esperantisto antaŭ la interna hispana milito kaj la ĉefa tradukinto de la *Kataluna Antologio*, eldonita en 1925 kaj represita en 1931. Li estis ankaŭ redaktoro de *Kataluna Esperantisto* inter 1920 kaj 1924. Li membris en la Lingva Komitato kaj fariĝis vicprezidanto de la Akademio de Esperanto. Post la milito, li ekziliĝis kaj gvidis esperanto-kurson en koncentrejo en Nord-Katalunio. Li mortis en Valencio en 1950. Inter la dokumentoj

nun kuŝantaj en la arkivo de Elx estas leteroj, memoraĵoj el la malliberejo kaj koncentrejoj, sed ankaŭ teatraĵoj, poemoj, divertimentoj kaj eseoj.

Nova revuo en la aragona

Nia samasocio Ferran Marín lanĉis *Ambista*, imponan ret-revuon ĉefe en la aragona lingvo (www.ambista.com). La revuo okupiĝas pri arkitekturo, tradicioj, literaturo, kulturaj heredaĵoj kaj ankaŭ pri la aragona lingvo. Kvankam la revuo estas ĉefe en ĉi tiu lingvo, ĝi havas ankaŭ artikolojn en aliaj latinidaj lingvoj de Iberio. Entute *Ambista* aparte elstaras pro la kvalito kaj la temaro: ĝi celas esti tute normala revuo, laŭ la kvalito de la enhavo kaj la dizajno, kvankam tiaj eldonaĵoj malofte

ekzistas en malfortaj lingvoj. La impona unua numero survojas al tiu celo per elstara artikolo multfota pri la lombarda romaniko en Alta Aragono. Jen plia ŝtupo cele al la renormaligo de la aragona lingvo.

Doktoriĝo

La 18an de aprilo nia samasocio Haritz Eder Ferrando prezentis antaŭ tribunalo sian doktoran disertacion ĉe la Politeknika Universitat de Katalunio. La esploro analizas la uzeblon de reciklitaj termoplastaj materialoj por aplikoj en la konsum-elektronika fako". Verkita en la kataluna, ĝi havis mallongajn resumojn katalune, hispane, esperanto kaj angle kaj ricevis la plej altan noton: "bonega kun laŭdo"

Kun granda bedaŭro ni devas informi pri la forpaso de s-ino Maria Eugenia Dalmau, 78-jara la 17an de aprilo. Ŝi, kun ŝia frato Delfi, monprovizis la premion "Delfi Dalmau" organizita de KEA memore al ilia patro, eminenta kataluna esperantisto. Ni tre sincere kondolencas la familianojn.

Nia delonga samasocio Jaume Inglada i Roig forpasis, 60-jara, la 10an de aprilo. Ni korprenite kondolencas lian familion.

Taller d'esperanto: *Introducció a la llengua internacional en 4 hores!*

Quan? 6 i 7 de juliol, de 19h a 21h.
(dues hores el divendres, i dues hores el dissabte)

On? Casal Jove de Benicàssim
d'Bayet, 68 Benicàssim

Organitza:

Juventut Valenciana d'Esperanto
Valenci Esperanto-Junularo
www.esperanto.cat/vj

Amb la col·laboració de:

Arkeologiado en Afganio

Du membroj de KEA, Roger Prieto kaj Felip Artero, pasigis kvar monatojn en Afganio, ĉi-vintre kaj printempe. Ilia ĉefa celo estis la komenco de arkeologia prifosado en la regiono de Ĵalalabado, kiun ili rekonis en antaŭa vojaĝo.

“Kelkaj burokrataj problemoj ne permesis fini la propradiran prifosadon”, klarigas Roger Prieto, ĝian gvidanton. “Ni plenumis limsignan fazon, kiu malkovrigis la plimulton de la strukturoj de budhisma monaĥejo de la periodo de Gandharo, kun kronologio de la 2a-3a jc. a.K. Tio estas, same la parto dediĉita al la kultado, kiel tiu dediĉita al la ĉiutaga vivo”.

Gandhara estas la nomo de malnova reĝlando, situanta en la nord-okcidento de la nuna Pakistano kaj oriento de nuna Afganio. Ĝiaj ĉefaj urboj estis Purushapura (hodiaŭa Peŝavaro) kaj Takshashila (hodiaŭa Taksilo). Ĉi tiu reĝlando daŭris inter la 6a jc. a.K. ĝis la 11a jc. p.K. kaj travivis diversajn avatarojn, kiel sian sinsekvan konkeron fare de persoj, grekoj, hindoj, nordaj nomadoj kaj islamanoj. La regiono ricevis la profundan stampon same de oriento kiel de okcidento: unuflanke de helenismo pro la Aleksandra konkero kaj ĝia posta ligiteco al la Baktriaj helenismaj ŝtatoj, kaj aliflanke de budhismo el Hindio dum la 1a jc. a.K. El la fandiĝo de tiuj du potencaj influoj disfloris impona t.n. grek-budhisma arto – ankaŭ nomata gandhara arto –, ĉefe dum la apogeo de la lando, inter la 1a jc. a.K. kaj la 5a jc. p.K.

La nuna stato de la prifosado, krom la strukturon de la monaĥejo, ankaŭ malkovrigis grandan kvanton da ceramikaĵoj, teksiletoj kaj ŝlosiloj. La prifoson laboron plenumis ĉ. 18 homoj dum kvin semajnoj. Laŭ Roger Prieto, “la tuta valo de Ĵalalabado plenas de malgrandaj arkeologiaj zonoj situantaj sur la montetoj – la plimulto el ili, disrabitaj. La loko, kie ni laboris, elstaras pro ĝia situo en la valo kaj, malgraŭ la disrabo, ĝi konservas bonan potencon de strukturoj. La ŝtelistoj okupiĝis ĉefe pri la religia parto, kiu montras multnombrajn truojn difektintajn kelkajn stupaojn.”

Mankas ankoraŭ ĉ. du-monata laboro por fini la projekton, sed haltigis ĝin burokrataj

ROGER PRIETO

La prifosadoj aperigis grek-budhisman monaĥejon de la 2a-3a jc. a.K.

problemoj – unu el la ĉefaj malhelpoj por la tuta agado. La respondeculoj plu laboras por solvi ilin, sed samtempe planas elturniĝon, se la klopodoj montriĝas malsukcesaj. En tiu lasta okazo, la surlokaj laboristoj plifirmigos kaj protektos la ĝis nun aperintajn restaĵojn kaj oni starigos protektan ĉirkaŭmuron, atende de pli favoraj tempoj.

Aliflanke, la projekto pozitive influis la lokan komunumon. Unu el ĝiaj rezultoj estis la kreado de laborpostenoj en deprimita regiono, kie oni praktikas vivtenan ekonomion kaj kie multaj loĝantoj ne povas labori kiel masonistoj en Kabulo dum vintro, ĉar la malvarmo interrompas la konstrulaborojn. Oni aparte zorgis pri la enskipigo ankaŭ de inoj, kiuj okupiĝis ĉefe pri la purigo kaj registigo de la eltrovaĵoj kaj foje rekonstruis kelkajn elementojn. La kriterioj de elektado de la laboristoj baziĝis sur la bezono de familioj pri mono, en kio la tre

aktiva Revolucia Organizo de Afganaj Inoj kunlaboris.

La projekto celis ankaŭ la plitaksadon de la historia-arkeologia heredaĵo de la lando, tre difektita dum la lastaj jaroj kaj tre prirabita, ĉefe dum la talibana regado. “Vere nun la homoj rigardas la aferojn per aliaj okuloj kaj alte taksas ilin”, klarigas Roger Prieto. Kaj li aldonas: “Jen ekzemplo: en feritago unu el la laboristoj trovis ceramikaĵojn, fosante tombon en la vilaĝa tombejo, kaj ĝin portis la sekvan tagon en la prifosejon, donace por la estonta muzeo de Olas Darah. Li diris, ke estas pli bone, ke la tuta komunumo profitu el ĝi, ol ke iu provu ĝin vendi. Oni ankaŭ avertis nin, kiam ni estis finintaj la limsignajn laborojn, ke ŝtelfosanto agis apud la arkeologia zono.”

Laste, sed ne balaste, la projekto celis evidenti aliajn religiajn realaĵojn en Afganio kaj pruvi, ke ne ĉiam regis en ĝi totalisman islamismon. □

Per esperanto la ĉina futbalo iras al la mondo

NR PH

Manel Vinyals dum trejnado kun ĉinaj futbalistoj

La 12an de junio, en la ĉina urbo Fuĝoŭo, ĉefurbo de la provinco Fuĝjano, okazis la oficiala inaŭguro de nova futbal-klubo, C.D. Tortosa, omaĝe al la kataluna teamo Club Sportiu Tortosa. Temas pri la dua ĉina teamo kun la nomo “C.D. Tortosa”, ĉar jam en Kantono fondiĝis, la pasintan 20an de oktobro, samnoma sport-klubo, kiel rezulto de la interrilatoj inter la kataluna teamo kun Ĉinio

– interrilatoj, en kiuj esperanto grave rolas.

La jaron 2005, tri knaboj de la sportlernejo de Hubejo –Hu Nan, Cai Wei kaj Huang He– fariĝis futbalistoj en C.D. Tortosa. Temis pri tri 15-jaraj promesplenaj ludantoj, kiuj daŭrigis sian lernadon en Katalunio kaj ĉiuespere trejnis futbalon. La revo de tiuj junuloj plenumiĝis danke al la agado de du

esperanto-aktivuloj en ambaŭ landoj –Manel Vinyals kaj Hu Xu–, kiuj interkonatiĝis dum la ĉirkaŭmonda vojaĝo de la unua en 2004, kaj estis parto de aliaj komunaj peresperantaj agadoj: Manel Vinyals estas entreprenisto kaj Hu Xu membras en la Fuĝjana Esperanta Komerca Ligo. La okazo estis jam plurfoje sukcese ekspluatita de la kataluna kaj ĉina esperanto-movadoj en sia informado al la gazetaro.

La futbal-rilatoj de C.D. Tortosa kun Ĉinio profundiĝis ekde 2005 kaj ampleksiĝis al aliaj ĉinaj urboj. La gvidantoj de la Futbal-Asocio de Fuĝoŭo opinias, ke C.D. Tortosa kunportos pli modernan futbalon kaj helpos la futbalon en la regiono, dum la kataluna teamo plinombrigas sian lernejon de lernantoj: en Fuĝoŭo 800 lernantoj trejniĝas en la nova filio de C.D. Tortosa. Samtempe la utileco de esperanto estas ankaŭ publike agnoskata. En la solena oficiala inaŭguro de la tria C.D. Tortosa, en la urbo Fuĝoŭo, partoprenis elstaraj aŭtoritatoj politikaj kaj sportaj. La provincaj amaskomunikiloj pritraktis la eventon kiel gravan novaĵon, kelkaj futbalistoj estis intervjuitaj de la televida programo de la televido de Fuĝoŭo, kiu elsendis specialan programon trifoje tage dum kvin tagoj. En la inaŭguro, esperanto aperis apud la ĉina en pluraj afiŝoj, kaj estis uzita dum la solenaĵo, tial amaskomunikilo informis, ke “per esperanto la futbalo de Fuĝjano iras al la mondo”. □

La televido de Fuĝoŭo elsendis specialan programon pri la inaŭguro de la nova C.D. Tortosa

HU XU

Notes sobre la sociolingüística txuvaixa

Eduard Fromin

Traducció: Elena Mèlnikova i Karles Berga

Aquestes notes responen al pensament de l'autor sobre algunes qüestions que fan referència al destí del poble txuvaix. L'article inclou també fragments d'observació de la vida diària. La major part dels episodis estan predefinites per a l'ús com a material il·lustratiu en investigacions teòriques. Per raons ètiques no esmentem informacions confidencials, com ara els noms o adreces dels nostres informadors.

A manera d'epígraf

En un futur proper tota la humanitat parlaria txuvaix. Però això serà realitat tan sols si, per casualitat, es descobreix que la llengua guareix la sida.

ARússia se sap molt més sobre els poc nombrosos pobles del nord que sobre els txuvaixos, que són 1,5 milions ⁽¹⁾.

Els mateixos mantenidors de la cultura txuvaixa consideren el txuvaix com un poble poc nombrós ⁽²⁾.

Oficialment s'anomena poble nombrós aquell que té més d'un milió de persones. Els txuvaixos ja van superar aquest límit a començaments del segle xx. No obstant això, persisteix encara un sentiment de poble poc nombrós a causa de la política nacional que hi ha hagut durant l'imperi rus, i encara després amb la URSS, fins avui dia.

La identificació nacional de cada dia dels txuvaixos ve sempre acompanyada d'una menció a russos i tàtars. Alhora, la consciència ètnica dels txuvaixos rep el suport de l'oposició: txuvaixos-tàtars (en major grau) i txuvaixos-russos (en menor grau). Compareu: *Татар сакки çине саваламасър ан лар* (traducció: “no seguis sobre el banc d'un tàtar abans que l'hagis treballat amb el

Pescadors sobre el Volga a Xupaixkar

ribot”); *mymap nek* (“com un tàtar”) – per a subratllar un fet o una conducta impròpies. No hi ha proverbis sobre russos que siguin anàlegs a aquest. Aquest fenomen es produeix, molt probablement, per la diferent adscripció religiosa dels russos, els txuvaixos i els tàtars. El cristianisme dels dos primers es contraposa a l'islamisme dels últims. A més d'això, els russos són un poble configurat com a estat, la cultura del qual els txuvaixos coneixen més bé que no pas la dels tàtars ⁽³⁾.

En determinades situacions els txuvaixos es poden considerar a si mateixos russos o bé com a pertanyents als dos grups nacionals. Així succeeix, per exemple, quan viatgen a l'estranger o més enllà de les fronteres de la seva república, o fins i tot en el mateix medi txuvaix quan es tracta de mostrar els grans èxits del país, com una victòria en els

Entre els txuvaixos persisteix encara un sentiment de poble poc nombrós degut a la política nacional existent durant l'Imperi Rus i encara després amb la URSS

rístics d'aquella època eren: “No parlis txuvaix: no ets a casa!”; en una botiga i com a resposta a qui es dirigia al caixer en txuvaix: “Parla en una llengua humana!”; el director d’una escola l’últim dia abans de les vacances: “Nens, en cap cas viatgeu al poble: allà us infectareu amb el txuvaix!”. I precisament en aquestes condicions es produeix una forta urbanització dels habitants de la República de Txuvàixia. Només cal dir que, en aquell temps, la població de la capital, Xupaixar (Txeboksari, en rus), es va doblar i, des del punt de vista ètnic, els txuvaixos van esdevenir majoria. Però a causa de les circumstàncies van haver d’amagar la seva pertinença ètnica i, fins i tot, rebutjar la pròpia cultura. Avui dia la tendència cap a la urbanització encara es manté forta.

El “transvasament nacional” és un fenomen característic per als txuvaixos. En essència, es tracta del següent: molts portadors de la cultura txuvaixa se senten incòmodes considerant-se a si mateixos txuvaixos. Una forma d’afalac molt apreciada per una dona txuvaixa és: “no sembla gens que siguis txuvaixa”. Alhora el txuvaixos són etnocèntrics, no sols amb relació a la gent d’altres països, sinó també amb gent d’altres grups ètnics amb qui estan emparentats.

Episodi dos

Un mestre als seus estudiants:

– Si de sobte us adonéssiu que per les vostres venes corre sang d’una altra nació, què faríeu?

Una estudiant:

– Si em trobessin sang txuvaixa, seria la primera a penjar-me!

Ensenyar a les noves generacions només el rus va esdevenir tan habitual en la societat txuvaixa que un nen de ciutat parlant als seus pares en txuvaix despertava sentiments de compassió. Txuvaixos de llengua materna txuvaix usen el rus per a parlar amb un infant, encara que aquest també parli txuvaix. Això es considera natural.

jocs olímpics, les grans obres d’artistes famosos, etc. Una expressió molt típica és *Этир, вырăссем, вăйлă (ăслă) çав!* (“nosaltres, els russos, som molt potents [savis]!”)

Té una base religiosa l’actual tradició de posar noms russos, que inclou també organitzacions i institucions, encara que estiguin compostes per membres exclusivament txuvaixos.

Episodi u

Una botiga estranya, anomenada en rus ‘Món infantil’, en una ciutat txuvaixa. A l’aparador penja una felicitació pel cap d’any en rus i en anglès, però no en cap cas en txuvaix.

La base de la consciència nacional txuvaixa (quan s’anomenen a si mateixos russos) és un símptoma anacrònic, la llengua materna. La equivalència llengua-nacionalitat, va ser realment significativa en el seu moment; la llengua com a factor d’identificació nacional, un tret característic del segle XIX. Un fenomen en expansió en els nous temps és la diferenciació entre llengua materna i consciència nacional.

Hi ha la por i el perill que, amb el canvi de llengua txuvaix, la cultura desaparegui. La llengua txuvaixa pot jugar un paper de cohesió mentre sigui una llengua parlada. Malauradament, encara no s’ha creat una cultura urbana, capaç d’unir els txuvaixos russificats. En conseqüència, la segona generació de txuvaixos urbans tendeixen a ser assimilats en el dia a dia. La majoria d’ells s’han convertit en un estereotip paradoxal, persones que viuen en blocs de pisos i obligats a parlar només en rus. En el nostre cas, el canvi de llengua, com suposen la majoria dels estudiosos sobre Txuvàixia, és realment el primer pas cap al canvi de cultura i de consciència nacional.

El moment per a la creació d’una cultura txuvaixa urbana de forma natural podia haver estat durant els difícils anys 1960-1980, quan a la Unió Soviètica es combatia tota mostra d’identitat nacional dels representants del poble soviètic. Els exemples orals més caracte-

El moment per a la creació d’una cultura txuvaixa urbana de forma natural podia haver estat durant els difícils anys 1960-1980, quan a la Unió Soviètica es combatia tota mostra d’identitat nacional dels representants del poble soviètic. Els exemples orals més caracte-

Episodi tres

Un director de televisió amb els seus fills petits va entrar un vespre en una botiga. Entre ells parlaven en txuvaix. Varen sortir sense comprar res. De sobte, van veure que una de les venedores els venia a buscar per regalar uns gelats a la canalla.

El problema de pares i fills en la societat txuvaixa adquireix unes connotacions nacionals. A les ciutats, la generació més gran utilitza el txuvaix. Amb els nens, però, utilitzen el rus. Els infants es converteixen en testimonis de l'autoodi dels pares envers la pròpia cultura. Aquesta lliçó apresada en edat infantil causa una negació agressiva cap a la cultura txuvaixa i una sensació psicològica d'incomoditat per tot allò que hi té relació. En aquestes condicions lingüísticament limitades, queda incompleta la informació transmesa a una persona fins als 6 o 7 anys i que li determina el potencial intel·lectual per a la resta de la vida.

Episodis quatre i cinc

Una munyidora d'un poble educa la seva xicalla en rus:

– *Per què? Que no els has parits per a tu?*

– *No, no pas per a mi: per a l'estat.*

El riu Sura, prop Alatyr, a Txuvàixia

La canalla – el sentit de la vida:

Una txuvaixa de ciutat, amoïnada: “Com em puc comunicar amb els fills en rus si no és la nostra llengua? No ho puc fer!”

Actualment, la llengua txuvaixa ideal existeix en la consciència dels parlants com un fenomen abstracte, molt diferent de la pràctica parlada i escrita del dia a dia. El coneixement del txuvaix implica la capacitat hipotètica de comprendre i parlar la variant ideal de la llengua, aquella que darrerament no s'usa o està arraconada en la literatura. Això sembla que és resultat de la influència del rus,

evidenciada sobretot per la penetració, fàcil i sense impediments, d'un gran nombre de russismes en el txuvaix.

Acabarem l'article amb una pregunta ingènua. Ara per ara es considera que el tema de la reivindicació/problema nacional txuvaix estigui resolt. No hi ha o hi ha molt pocs estudis sociològics especialitzats. Malgrat això, molts txuvaixos, russos i fins i tot gent d'altres nacionalitats s'enfronten diàriament amb problemes i incomoditats relacionats amb la diferent pertinença nacional. No seria possible que tots s'asseguessin al voltant d'una taula per acordar l'estima mútua i els mitjans per a manifestar-la en la pràctica? □

Notes

1. Abans que es fessin públiques les estadístiques de població de l'any 2002, els especialistes en Txuvàixia empraven el terme “poble de dos milions”. En el cens de 1989, constaven en el registre de la Federació Russa 1.773.600 txuvaixos (1.842.300, a l'URSS). Per quantitat, els txuvaixos ocupaven la quarta posició a la Federació Russa (després de russos, tàtars i ucraïnesos) i la 225a a escala mundial. El nou cens va donar el resultat següent: 1.637.200 persones es van identificar com a txuvaixos, la qual cosa representa el cinquè lloc entre els pobles de la Federació Russa, després de russos, tàtars, ucraïnesos i baixkirs. És per això que l'antic terme ha quedat obsolet i es comença a parlar d'un “poble de milió i mig”.

2. Sorprenentment, el mateix complex de poble poc nombrós el pateix el poble bielorrús, tot i que són vuit milions de persones i posseeixen estat propi.

3. Presumiblement, també l'autoconsciència dels marís es basa en la contraposició de dues ètnies: els marís de muntanya i els de la plana.

La seva immunitat contra la cultura russa s'afebleix: es fa evident que els marís s'inclinen decididament cap a l'assimilació. La confluència dels marís en una sola comunitat ètnica comportaria un augment de la seva russificació. Aparentment, els especialistes sobre el poble marí haurien de cercar una altra via per a la unió ètnica més enllà de la idea d'una llengua literària comuna, la qual s'ha mostrat infructuosa durant més d'un segle.

El text és traducció de l'article aparegut a:

Melnikov, Aleksandr (red). *Глобализация – языки малого распространения – интерлингвистика: ситуации и проблемы. Tutmondigado – lingvoj de malgranda disvasteco – interlingvistiko: situacioj kaj problemoj. Глобализаци – сайра усă куракан чѣлхесем – интерлингвистика: тѣрлѣ ситуацилѣхпе татса паман ыйтусем.* Rostov-na-Donu: Izdatel'stvo rostovskogo instituta inostrannyh jazykov, 2006. 156 + 116 p. ISBN 5-85216-055-5 kaj 5-85216-056-3.

Els meravellosos recursos d'una llengua mutant

Albert Gorrell i Vila

L'esperanto és una llengua extremadament aglutinant, és a dir que els diferents elements que componen els mots són sempre reconeixibles i invariables, no com per exemple en català, on el prefix negatiu in-, per exemple, pot ser in-, im-, il- o ir-, a més de tenir sinònims (a-, an-, anti-, etc.) i homònims. I és que en esperanto els mots es construeixen segons unes regles gramaticals anàlogues a les que fem servir en català per a les frases. Les paraules no es troben, com en català, bàsicament en els diccionaris (excepte plurals, femenins, adverbis en -ment, verbs conjugats i algunes altres formes més o menys regulars), sinó que en els diccionaris d'esperanto es troben sobretot els elements constituents de les paraules. Pot semblar sorprenent, però és per la mateixa raó que els diccionaris catalans no recullen, en principi, frases, sinó els elements constituents d'aquestes, els mots. Les gramàtiques de l'esperanto no tenen un capítol de sintaxi, sinó dos: la sintaxi de la frase i la sintaxi del mot.

Cal afegir a aquest fet un altre element bàsic de l'esperanto actual: cada vegada més normalment, la gran majoria dels elements han passat a poder tenir un funcionament independent. Les arrels s'han convertit en interjeccions, els afixos es poden usar com a nuclis de noves paraules i fins i tot les terminacions morfològiques (que indiquen substantiu, adjectiu, adverbi, plural, present, passat, futur, etc.) també han cobrat vida pròpia. En termes més tècnics: els morfemes gramaticals estan esdevenint lèxics.

Això, d'una banda, dota els parlants fluids d'esperanto d'una enorme capacitat de dissecció en les llengües que parlen i, de l'altra, dona a l'esperanto una extraordinària capacitat d'adaptació, un ús del qual explora el següent article d'Albert Gorrell, versió catalana del taller que va dirigir, juntament amb Ferriol Macip, el mes de setembre de 2005 en les 11 Jornades d'Esperanto celebrades a Barcelona.

En aquest taller veurem que l'esperanto, gràcies al seu funcionament i estructura, pot ajudar a comprendre com funcionen altres llengües. A aquest fi faré servir un text que he pres, si me'n recordo bé, de la introducció de *Fundamento de Esperanto* de L. L. Zamenhof, amb el qual exemplificaré com l'esperanto pot emular el funcionament tant de les llengües aïllants com de les flexives.

Text original (en esperanto habitual, doncs):

Evoluante, ĉiu vivanta lingvo sin apogas sur la fundamento de sia tradicio. Iom post iom esperanto, nova vivanta lingvo, jam kreis al si fortan tradician kiu mem evoluos kiel ĉe aliaj lingvoj. Sed la originaleco de la esperanta tradicio konsistas en tio ke, anstataŭ trovi siajn bazojn en la necerteco de la foraj praaj tempoj, ĝi trovas ilin en unu dokumento.

De l'esperanto habitual a l'aïllant

Habitualment en esperanto hom apostrofa la terminació **-o** de manera normal i sense pèrdua de sentit:

Evoluante, ĉiu vivanta lingv' sin apogas sur la fundament' de sia tradici'. Iom post iom esperant', nova vivanta lingv', jam kreis al si fortan tradician kiu mem evoluos kiel ĉe aliaj lingvoj. Sed la originalec' de la esperanta tradici' konsistas en tio ke, anstataŭ trovi siajn bazojn en la necertec' de la foraj praaj tempoj, ĝi trovas ilin en unu dokument'.

Però es perdria o canviaria el sentit, per exemple, si hom apostrofava la terminació **-o** després d'un adjectiu en acusatiu o en plural?:

Evoluante, ĉiu vivanta lingv' sin apogas sur la fundament' de sia tradici'. Iom post iom esperant', nova vivanta lingv', jam kreis al si fortan tradici' kiu mem evoluos kiel ĉe aliaj lingv'. Sed la originalec' de la esperanta tradici' konsistas en tio ke, anstataŭ trovi siajn baz' en la necertec' de la foraj praaj temp', ĝi trovas ilin en unu dokument'.

Veiem que no, perquè l'adjectiu conserva el sentit del conjunt.

Podem apostrofar altres terminacions conservant el sentit del text? Potser llavors apareixeran ambigüitats, perquè de fet les terminacions tenen sentit: *signifiquen* (qualitat, plural, règim gramatical, passat, etc.) Però podem fer desaparèixer aquestes ambigüitats amb altres recursos? És clar, tal com fan habitualment les llengües aïllants, sobretot amb recursos sintàctics i de composició de paraules.

La terminació que podem apostrofar ara més fàcilment és la terminació **-a**:

Evoluante, ĉiu vivanta lingvo sin apogas sur la fundamento de sia tradicio. Iom post iom esperanta, nova vivanta lingvo, jam kreis sin forta tradicio kiu mem evoluos kiel ĉe aliaj lingvoj. Sed la originaleco de la esperanta tradicio konsistas en tio ke, anstataŭ trovi siajn bazojn en la necertececo de la foraj praaj tempoj, ĝi trovas ilin en unu dokumento.

Veiem que en grups com *bon' patr'* el sentit no es perd a condició que la primera paraula sigui l'adjectiu i la segona el nom. Podem, doncs, apostrofar la terminació **-a** sense pèrdua de sentit a condició que l'ordre de la frase sigui, per exemple, *adjectiu + nom*. Això ens mostra que en les llengües aïllants l'ordre és essencial. L'ordre també pot foragitar l'acusatiu a condició, per exemple, que davant el verb hi hagi el subjecte i darrere el verb el complement objecte (*mi amas vin = mi amas vi / min amas vi = vi amas mi*):

Evoluante, ĉiu vivanta lingvo sin apogas sur la fundamento de sia tradicio. Iom post iom esperanta, nova vivanta lingvo, jam kreis sin forta tradicio kiu mem evoluos kiel ĉe aliaj lingvoj. Sed la originaleco de la esperanta tradicio konsistas en tio ke, anstataŭ trovi siajn bazojn en la necertececo de la foraj praaj tempoj, ĝi trovas ilin en unu dokumento.

Elidir altres terminacions, tanmateix, pot causar nous problemes. Això passa amb les terminacions verbals de plural i temps; però podem expressar aquests significats amb recursos sintàctics substituïnt les desinències per partícules anteposades al verb (per exemple, *plur* per al plural, *vol* per al futur i *jam* per al passat):

Evoluante, ĉiu vivanta lingvo sin apogas sur la fundamento de sia tradicio. Iom post iom esperanta, nova vivanta lingvo, jam kreis sin forta tradicio kiu mem evoluos kiel ĉe plur' ali' lingvoj. Sed la originaleco de la esperanta tradicio konsistas en tio ke, anstataŭ trovi plur' sia' bazojn en la necertececo de la plur' for' pra' tempoj, ĝi trovas ilin en unu dokumento.

Finalment podem substituir sense problemes la terminació **-ante** per la partícula *dum* anteposada al verb:

Dum ĝi evolu', ĉiu vivanta lingvo sin apogas sur la fundamento de sia tradicio. Iom post iom esperanta, nova vivanta lingvo, jam kreis sin forta tradicio kiu mem evoluos kiel ĉe plur' ali' lingvoj. Sed la originaleco de la esperanta tradicio konsistas en tio ke, anstataŭ trovi plur' sia' bazojn en la necertececo de la plur' for' pra' tempoj, ĝi trovas ilin en unu dokumento.

I ara, una vegada suprimides les terminacions, ja no hi calen els apòstrofs:

Dum ĝi evolu, ĉiu vivanta lingvo sin apogas sur la fundamento de sia tradicio. Iom post iom esperanta, nova vivanta lingvo, jam kreis sin forta tradicio kiu mem evoluos kiel ĉe plur ali lingvoj. Sed la originaleco de la esperanta tradicio konsistas en tio ke, anstataŭ trovi plur sia bazojn en la necertececo de la plur for pra tempoj, ĝi trovas ilin en unu dokumento.

Hom pot veure que tanmateix he conservat algunes terminacions en els pronoms. És una elecció personal perquè crec que això ho simplifica tot i ajuda a la comprensió. Algunes llengües conserven també aquests arcaïsmes al llarg de la seva evolució. Per exemple, les llengües romàniques, que han perdut les declinacions en el vocabulari general, en conserven restes precisament en els pronoms per aquesta raó.

El resultat final, però, pot semblar estrany al primer cop d'ull; no obstant això, després d'una segona o tercera lectura hom veu que el sentit original no s'ha perdut, que el conjunt és coherent i que una llengua així "funciona".

I aquest era, al capdavant, l'objectiu: ajudar a comprendre com funcionen les llengües aïllants.

De l'esperanto habitual al flexiu

L'esperanto certament té declinació. Té acusatiu. Oficialment aquest és l'únic cas (a més de la forma normal de nominatiu), per això es podria dir que l'esperanto té una minideclinació; perquè les veritables llengües flexives tenen

un sistema de casos més complicat. Però habitualment en esperanto hom fa servir sovint algunes terminacions com si fossin casos d'una declinació. Hom diu, per exemple, *mi estas hejme / mi estas strate* en lloc de *mi estas en la hejmo / mi estas sur la strato* (on *hejme* equival a *en la hejmo* i *strate* equival a *sur la strato*) o també *mi iras urben* en lloc de *mi iras al urbo* (on *urben* equival a *al urbo*).

El text mateix que posem com a exemple fa servir *evoluante* en lloc de *dum ĝi evoluas*:

Evoluante, ĉiu vivanta lingvo sin apogas fundamente de sia tradicio. Iom post iom esperanto, nova vivanta lingvo, jam kreis sin forta tradicio kiu mem evoluos kiel alilingve. Sed la originaleco de la esperanta tradicio konsistas tie ke, anstataŭ trovi siajn bazojn en la necertececo de la foraj praaj tempoj, ĝi trovas ilin dokumente.

Però la terminació **-e** sovint hom la fa servir amb el sentit de *tiamaniere*, per això el text conservarà el seu sentit només a condició que aquesta terminació **-e** equivalgui només a *en la / sur la / ĉe la* i no pas a *tiamaniere*.

Hom fa servir d'aquesta manera altres terminacions, però no són tan habituals. Hom diu, per exemple, *Kies aŭto ĝi estas? – Ĝi estas Johanes* en lloc de *De kiu estas la aŭto? – Ĝi estas de Johano* (on *kies* equival a *de kiu* i *Johanes* equival a *de Johano*). Encara que aquesta terminació **-es** habitualment és substituïda per la terminació **-a**: *la hejmo de la familio = la familia hejmo*.

Amb aquestes terminacions més o menys habituals podem crear una taula bàsica de declinació per a l'esperanto:

Nominativo: *hejmo*
 Akuzativo: *hejmon*
 Genitivo: *hejmes / hejma* (= *de la hejmo*)
 Lokativo: *hejme* (= *en la hejmo*)
 Allativo: *hejmen* (= *al la hejmo*)

Algunes llengües tenen un sistema de declinació bàsic com aquest; per exemple, el grec i l'alemany:

Evoluante, ĉiu vivanta lingvo sin apogas fundamente sies tradicions. Iom post iom esperanto, nova vivanta lingvo, jam kreis sin fortan tradicion kiu mem evoluos kiel alilingve. Sed la originaleco esperantes tradicions konsistas tie ke, anstataŭ trovi siajn bazojn necertece fores praes tempes, ĝi trovas ilin dokumente.

Ara comprendre el sentit del text pot resultat un xic difícil. Però si hom senzillament reemplaça les terminacions per les preposicions equivalents, el sentit torna tot sol. Amb una certa pràctica ja no caldrà reemplaçar-les i hom serà capaç de comprendre el sentit d'un text només amb les terminacions de la declinació.

Podem trobar altres terminacions que funcionin d'aquesta manera? I tant: n'hi ha de ben conegudes amb les quals construïm les anomenades *tabelaj vortoj*: *tiel* equival a *laŭ tia maniero*, *tial* equival a *pro tio*, *tiam* equival a *en/dum tiu tempo*, etc.

Mitjançant aquestes terminacions podem crear una veritable declinació per a l'esperanto:

Nominatiu: *hejmo*
 Acusatiu: *hejmon*
 Genitiu: *hejmes / hejma* (= de la *hejmo*)
 Locatiu: *hejme* (= en la *hejmo*)
 Datiu / Direccional: *Johanen* (= por *Johano*) / *hejmen* (= al la *hejmo*)
 Instrumental: *krajonel* (= per *krajono*), *hejmel* (= laŭ *hejma maniero*)
 Causatiu: *pluval* (= pro la *pluvo*), *hejmal* (= pro la *hejmo*)
 Temporal: *pluvam* (= dum la *pluvo*), *hejmam* (= dum la *hejmo*)
 Quantitatiu: *multom* (= en multa *kvanto*)

Una declinació més complicada, com aquesta, la tenen llengües com el rus o el sànscrit, les quals tenen també terminacions causals diferents per al plural:

Evoluantam, ĉiu vivanta lingvo sin apogas fundamente sies tradicions. Iom post

iom esperanto, nova vivanta lingvo, jam kreis sin fortan tradicion kiu mem evoluos alilingvel. Sed originaleco esperantes tradicions konsistas tie ke, anstataŭ trovi siajn bazojn necertece fores praes tempes, ĝi trovas ilin dokumente.

Hom pot veure que he eliminat l'article. És una elecció personal perquè crec que això ho simplifica tot. Algunes llengües flexives, com el rus, no en tenen; però altres, com el grec o l'alemany, sí.

El resultat final, però, pot semblar estrany al primer cop d'ull; no obstant això, després d'una segona o tercera lectura hom veu que el sentit original no s'ha perdut, que el conjunt és coherent i que una llengua així "funciona".

I aquest era, al capdavant, l'objectiu: ajudar a comprendre com funcionen les llengües flexives. □

Ve de la portada

Saludem l'acció de la Televisió de Catalunya, però alertem dels perills de la inclusió de, per exemple, l'àrab sense la de l'amazig

► d'Estudi de Llengües Amençades (GELA) de la Universitat de Barcelona han posat de relleu que el 60% dels catalans d'origen magribí tenen l'amazig com a llengua materna, en comptes de l'àrab. Al mateix temps, diversos sociolingüístiques alerten que el fet d'encoratjar l'ús de llengües dominants en els països d'origen, en detriment de les pròpies, pot facilitar el menysteniment del català per nouvinguts parlants de llengües minoritzades. Aquest encoratjament es podria fer ja sigui proposant-les com a assignatura optativa a les escoles o ara amb la subtitulació de programes de televisió, sempre que a la vegada es proposés d'usar — i s'animés a usar — les llengües minoritzades. Segons aquests especialistes, accions en aquesta direcció podrien interpretar-se com un discurs de normalitat en l'hegemonia de les llengües dominants en el país d'origen i podria fer entendre que aquesta situació és traslladable a la societat catalana: famílies que passin a usar entre ells l'àrab en comptes de l'amazig poden ser més insensibles

al doble discurs lingüístic de les autoritats del país. Per altra banda, cal considerar que aquest cas no afecta només a la comunitat amazig (la més nombrosa d'entre les diferents comunitats de nous catalans), sinó que és un fet recurrent en altres: per exemple, la majoria del catalans d'origen pakistanès són de llengua panjabi i no urdu — la llengua oficial del país —, o només el 30% dels filipins tenen com a llengua pròpia el tagal, sobre el qual s'ha construït la llengua oficial de les Filipines. En aquest últim cas, el GELA ha identificat tretze llengües filipines diferents parlades a Catalunya.

Saludem, per tant, l'acció de la Televisió de Catalunya, tot i que no considerariem prioritàries llengües pròximes com el castellà o el romanès, però alertem dels perills de la inclusió de, per exemple, l'àrab sense la de l'amazig. Una proposta a favor de la integració respectuosa dels nous catalans pot tenir conseqüències diametralment oposades a les desitjades. □

Lerneja sekreto ne iru al gazeto

En esperantistaj medioj certe ne mankas vigleco kaj aktiveco, tamen foje okazas, ke la plimulto el ni suferas pro vortproviza truo. Kaj foje ne nur vortoj mankas, sed ankaŭ esprimoj, diraĵoj kaj proverboj. La tri volumoj de *Leksikaj Ekskursoj* celas ŝtopi tiujn truojn.

En tiu tria volumo Christiane De Vleminck kaj Emile Van Damme sekvas ĝenerale la organizon de la du antaŭaj; tamen la temoj iĝas pli filozofiaj kaj la lingva materialo estas prezentata en didaktika formo. Ĉiu ĉapitro pritraktas filozofian priparolindan temon: “la milito aŭ la paco”; “la vero kaj la malvero”; “la bono kaj la malbono”; “la belo, la artoj”; “la libereco kaj la mallibereco”; “la feliĉo kaj la malfeliĉo” kaj “la amo kaj la malamo”. Ĉirkaŭ ĉiu temo, la verko plenas je novtipa ekzercaro kun solvoj, frazoj kaj asertoj pri-pensigaj kaj paroligaj; ĝi ankaŭ diskonigas

novan vortaron rilate al la temo, kaj ĝenerale riĉigas la lingvan posedon de la leganto (prefere diri ‘uzanto’) per provizo de novaj vortoj, proverboj, zamenhofaj esprimoj, diraĵoj, rilataj komentindaj poemoj ktp.

La laboro de la aŭtoroj laŭdindas pro granda lingvoposedigo rilate ĉiun temon. Mi rekomendas ĝian uzon en konversaciaj rondoj de fluaj parolantoj de esperanto. Tamen, mi klopodis uzi ĝin en esperanto-kursoj tute malsukcese. Mi havas la impreson, ke tiu majstra verko validas por plej superaj kursoj, por ke fluaj parolantoj atingu kompletan lingvan posedon. Certe ĝi estos mezlerneja lernolibro post la fina venko.

Ferriòl MACIP I BONÈT

De Vleminck, Christiane kaj Van Damme, Emile. *Leksikaj ekskursoj, tria volumo*. FEL, 2005. 190 p.

Ni laste ricevis en la libroservo

Lingvo kaj popolo

Humphrey Tonkin. UEA, 2006. 159 p. 21 cm. 13 eŭroj. Aktualaj problemoj de la esperanto-movado pridiskutitaj de unu el niaj plej profundaj intelektuloj.

Esperanto kaj lingva diverseco

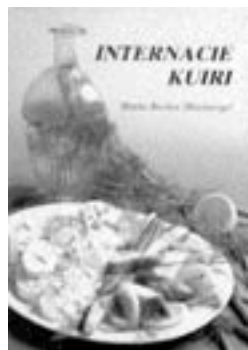
UEA, 2006. 16 paĝoj. 21 cm. 3 eŭroj. Intervjuo kun la lingvisto Claude Hagège.

Brilu ĉiu lingvo samrajte

Gados Lászlo. Söjtör, 2001. 26 paĝoj. 21 cm. 4 eŭroj. Eseo por multlingveco kaj

egalrajta komunikado en Eŭropo tradukita oklingve.

Internacie kuiri

Maria Becker-Meisberger. 184 paĝoj. 23 cm. 9 eŭroj. Plej diversaj receptoj de pli ol cent gedomastroj aperintaj en la magazino *Monato*.

Mi estas homo

Lazaro Ludoviko Zamenhof (red. A. Korĵenkov). Sezonoj, serio Scio vol. 6, 2006.

288 paĝoj. 20 cm. 24 eŭroj. Kompilo de 77 ideologie interesaj zamenhofaj verkoj (traktaĵoj, artikoloj, paroladoj, leteroj).

Pasporta Servo 2007

TEJO. 187 paĝoj. 11 cm. 15 eŭroj. Gast-adresaro kun 1294 adresoj en 89 landoj.

El verva vivo ĵurnalista

Stefan Maul. FEL, 2005. 269 paĝoj. 21 cm. 15 eŭroj. Aŭtobiografia skizo kaj pensoj de elstara

esperantisto, gastinta en nia pasinta kongreso.

Manlibro pri ĵurnalismo

Stefan Maul, Judith Junger. 94 paĝoj. 20,5 cm. 5 eŭroj. Teorio kaj praktiko de ĵurnalismo kun terminareto.

Ombro sur interna pejzaĝo

Spomenka Ŝtimec Edistudio. 142 paĝoj. 21 cm. 15 eŭroj. Intimaj

pensoj romanigitaj. Unu el la plej elstaraj verkoj de la esperanto-literaturo.

Televida kolekto 2006

KISTV. Kompakt-disko. 5 eŭroj. Kompilo de la filmetoj kreitaj de la Kataluna Informservo Televida dum 2006.

Sub la signo de socia muzo

William Auld, Stefan Maul (red.). FEL, 1987. 160 paĝoj. 21 cm. 5 eŭroj. Antologio pri la socia poezio en esperanto.

Interreta anguleto

La usona esperantisto kaj komputilisto Chuck Smith estas la “patro” de enorme sukcesa reta kreaĵo: la esperanta Vikipedio, kiu komence de Junio jam atingis 84 865 artikolojn. Sed Chuck ne kontentiĝis pri tiom mirinda atingo, kaj estigis novan kreaĵon, kiu nuntempe marŝas sur triumfa vojo: la reto Amikumu. Li lanĉis ĝin la 18an de februaro 2007 kaj jam furoras en Esperantio: komence de junio membris en ĝi 1297 esperantistoj el 80 landoj. Temas pri la unua interkonatiga portalo esperanta, kiu celas kunigi per amikeca ligilo la plej aktivajn esperantistojn el la tuta mondo. Pluraj konataj nomoj el la kataluna esperanto-movado membras en tiu retejo. En Amikumu ĉiu povas krei profilon, en kiu oni prezentas sin. Eblas aldoni pri kio vi interesiĝas kaj alŝuti fotojn. Poste oni povas en Amikumu serĉi esperantistojn, ekzemple laŭ intereso, kaj aldoni amikojn al via konto. Fakte, tiu lasta ebleco estas sukcesa: en ĉiu individua konto de mi esplorita aperas listo pli-malpli ampleksa de amikoj: ĉiu menciita nomo havas elektronikan ligilon, kiu ebligas viziti lian respektivan kontopaĝon. Alia interesa ilo estas disponebla listo de uzantoj laŭ proksimeco, kiu favoras la kontakton kun najbaraj esperantistoj eble ĝis tiam nekonataj de vi. Speciale interesa estas fako pri esperanto-revuoj, el kiu eblas elŝuti provkzempleron de la plej konataj retgazetoj en esperanto, inter ili, *Kataluna Esperantisto*.

• Retadreso de “Amikumu”: www.amikumu.com

En la portalo “Lernu.net” aperis nova kurso de Hokan Lundberg kaj Bertilo Wennergren: “Puzlo Esperanto”. Ĝi celas didaktike profiti la aglutinan trajton de nia lingvo. La aŭtoroj asertas, ke la kurso emfazas kunmetadon de esperanto-vortoj, kiu iom malsimilas al kunmetado de vortoj en aliaj lingvoj. Komence povas sentiĝi iom strange krei vortojn kiel ekzemple “leg/em/ul/o”, sed iom post iom rimarkeblas kiom genia estas la kunmeta sistemo de esperanto:

• eo.lernu.net/kursoj/puzlo/index.php

Eblas konsulti en la reto la naŭan Oficialan Aldonon al la Universala Vortaro de la Akademio de esperanto: la 209 novaj radikoj akceptitaj aperas kun ampleksa difino. Ĝi troveblas en:

• akademio-de-esperanto.org/oficialaj_informoj/oficialaj_informoj_8_2007.html

La kanada esperantisto kaj programisto Cleve Lendon “Klivo”, nun laboranta en Japanio, ĵus publikigis la senpagan programon “Grafikilo 7”, tute en esperanto. Laŭ lia priskribo, Grafikilo 7 estas grafik-programo por esperantistoj. Ĝi utilas por pluraj celoj: desegni grafikaĵojn por esperantaj hejmpaĝoj, meti etiketojn sur mapoj kaj diagramoj, fari retkartojn, kaj tiel plu. Ĉar ĝi estas ĝava programo, Grafikilo 7 funkcias sub diversaj mastrumaj sistemoj. Ĝi estis testita sub Vindozo 98 kaj XP, GNU/Linukso, kaj Mak OS X. La programo estas elŝutebla el:

• www4.vc-net.ne.jp/~klivo/grafikilo

Kiam oni uzas la propran komputilon eblas tajpi esperanto-literojn per simplaj rimedoj kiel ekzemple la programo “Ek” por Windows. Sed, kiam oni devas uzi komputilojn eksterhejme, la problemo komplikiĝas. Ekzistas simplaj konvertiloj uzablaj dum konekto al la reto, kiuj per tajpado de surogataj alfabetoj (cx, ch kaj aliaj) redonas tekston kun supersignoj, facile kopieblaj al retroŝto aŭ aliaj tekstolaboriloj. Jen listo kiu eble utilos al vi:

• aldone.de/konvertilo (ege simpla, nur por cx)

• users.pandora.be/raymond.gerard/esperanto/alunikodo.html

• lingvo.org/klavaro

Darío Rodríguez

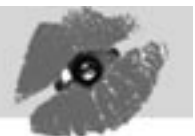
Laste aperis en KIS-TV

Le Punk: La ideo estigi Le Punk naskiĝis fine de 2000, kiam Alfredo Fernández “Alfa” kaj José Ezeiza “Jou” decidis krei muzik-enseblon por esplori aliajn muzikojn kaj ludi ilin laŭ sia rok-stilo. Ili aperigis ĝis nun tri diskojn: *La logia de la canalla* (2004), *Dos puñaladas a Gardel y otros tres delitos* (2004) kaj *No disparen al pianista* (2006). En ĉi-lasto disko ili havas kanton en esperanto pri la perdo de la utopioj: “La lukto estas perdita”, ĉar laŭ ili esperanto estas la perfekta lingvo por kanti tian tekston.

Besièrs por la okcitana: Raporto pri la manifestacio por la okcitana en Besièrs la 17an de marto de 2007.

Loĝrajto: Pako Belmonte, membro de la asocio “V de Vivenda”, pledas por la rajto memstare loĝi, prezentas la asocion, ties celojn kaj postul-agadojn kaj analizas la kialojn de la nuna loĝproblemo en Katalunio: la merkato kontrolas la loĝeblajn, ĉar mankas leĝoj pli sociaj.

www.esperanto.cat/kistv

Komencantoj: Du verkistoj kaj fratoj

La fratoj Rossetti estis filoj de svis-devena familio. La plej aĝa, Cezaro, naskiĝis en 1901 en Glasgovo (Skotlando). Dum sia vivo li laboris en pluraj lokoj pri kio ajn: kvar jarojn en Barato kiel **restoraci-estro**, poste en Britio kiel kuiristo kaj vendisto. Ĉar Cezaro estis tre bona buŝa rakontanto, lia frato Reto petis lin sur-papero en esperanto siajn memorojn. El tiuj spertoj kreiĝis la verko *Kredu min, sinjorino!* Tiu libro estas tiel **fama**, ke oni tradukis ĝin en plurajn naciajn lingvojn.

Tamen la ĝuantoj de esperanto-literaturo eble pli konas la verkojn de la frato Reto (1909-1994). Reto estis estro de universitata fakulo pri arto-instruado kaj tio ofte estas rimarkebla en liaj libroj. Lia unua laboro kiel verkisto estis la poemaro Oazo, parto de la libro *Kvaropo*, kiun li kune verkis kun William Auld, John S. Dinwoodie kaj John I. Francis.

Sep jarojn poste aperis lia dua poemaro, *Pinta Kraĵono*. Sed lia plej longa poemo, “Jubilea Eposo”, estas 30-paĝa verko pri la historio de la inter-nacia lingvo kaj pri esperanto. Li verkis ĝin okaze de la 50-jara **datreveno** de la unua mond-kongreso en 1905. La **romano** *El la maniko* estas unu el la plej interesaj esperantaj legaĵoj pro la interkaptita lingvaĵo de la rakonto.

Reto Rossetti okupiĝis sian tutan vivon pri esperanto kaj dum jardekoj **kontribuis** al la literaturo kaj kulturo de nia lingvo. Tre rimarkebla estas la tradukoj de Shakespeare kaj aparte de *Otelo*. Li ankaŭ kun-laboris kun la gazetoj *Literatura mondo*, *La nica literatura revuo* kaj estis plur-jara organizanto de la Belartaj Konkursoj de UEA.

Gerard Escuer

dato: tago, kiel ekzemple la 15an de decembro 1859.

fama: multaj homoj ĝin konas.

kontribui: helpi.

restoracio: loko por manĝi kontraŭ pago.

romano: longa libro kun rakonto.

Progresantoj: Piraĥoj kontraŭ Chomsky

Kiam en 1977 la lingvisto Daniel Everett renkontis amazonian popolon loĝantan apud la rivero Maici, kiun la brazilanoj nomas piraĥoj (portugale: *Pirahãs* aŭ *Pirarrãs*), li malkovris tiel strangan lingvon, ke li decidis loĝi en ilia komunumo kun sia filo kaj edzino dum 25 jaroj.

La piraĥa lingvo ne havas **sub-frazojn**. La piraĥoj uzas nur tri **vokalojn** kaj ok **konsonantojn** (sep kaze de virinoj). Ili ne havas **vortojn** por koloroj aŭ vortojn kiel “ĉio”, “ĉiu” aŭ “kelkaj”. Sed la plej elstara afero, kiu famigis la piraĥojn en lingvistaj medioj, estas, ke ili nur uzas tri numerojn, tio estas “unu”, “du” kaj “multaj”.

Fakte, Everett iom post iom malkovris, ke la piraĥoj ne scias nombri trans la numero tri. En postaj studoj ili montriĝis nekapablaj kalkuli kvantojn pli grandajn ol tri, malgraŭ instruado, kaj tio povus signifi, ke la piraĥoj estas limigataj de sia lingvo. Laŭ la **hipotezo** de Sapir-Whorf, la manieron kiel homo komprenas la mondon kondiĉas lia lingvo, ĉar ne estas du lingvoj kun precize samaj es-

primoj. La problemoj de piraĥoj pri nombrado ŝajnas pravigi tiun hipotezon.

Aliflanke, la manko de sub-frazoj ŝajnas kontraŭi la ideojn de la mond-fama lingvisto Chomsky. Laŭ Chomsky, ĉiu homo en la mondo naskiĝas kun kelkaj lingvaj lertecoj, same kiel ekzistas iaspeca universala **gramatiko** por ĉiuj.

Tamen la piraĥa lingvo ne estas tre simpla: en la **verboj** ĝi distingas inter multaj aspektoj de ago, kiel eko, fino, ripeto, daŭrigo, kompleteco aŭ cel-sukceso.

La piraĥoj kapablas interkompreniĝi eĉ per **fajfado**, ĉar ilia lingvo estas unu el la multaj lingvoj de la mondo fajfataj same kiel la fajfo-lingvo de Gomero (Kanariaj Insuloj), la gaskona en la vilaĝo Aas, la ĉepanga en Nepalo, la turka en Kustöy (Turkio) aŭ la plan-lingvo fajfebla Solresol.

Gerard Escuer

fajfi: produkti sonojn per blovado tra la lipoj.

frazo: aro de vortoj kun plena, mem-stara signifo.

konsonanto: malvokalo.

gramatiko: lingva regularo por konstrui vortojn kaj frazojn.

hipotezo: opinio ver-ŝajna, sed ne certa.

verbo: ago-vorto.

vokalo: sono, kia a, e, i, o, u.

vorto: aro de kune skribitaj literoj.

Acampada internacional Callosa d'en Sarrià (Marina Baixa) del 16 al 22 de juliol 2007

La Joventut Catalana d'Esperanto i la Joventut Valenciana d'Esperanto, en col·laboració amb el jovent polonés, organitzen aquest estiu una acampada sense un programa estricte. Per una banda convidem a tothom a gaudir d'un ambient internacional i esperantista, acampar, fer la festa, descansar, banyar-se al riu, anar a la platja, fer excursions boniques... Per altra banda convidem els grups culturals de la comarca a que ens amanisquen la festa. Així, en un ambient festiu, intercanviarem experiències i cultures.

Hi ha previstos tallers de cultura valenciana, curs de català per a forasters i un curs intensiu d'esperanto per als no esperantistes. En tot cas nosaltres mateixos ens anirem organitzant el programa, els àpats i tot plegat.

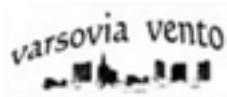
Organitza:

Joventut Catalana d'Esperanto
Kataluna Esperanto-Junularo

Joventut Valenciana d'Esperanto
Valencia Esperanto-Junularo

Polski Klub Esperantystów
Pola Esperanto-Klubo

Amb el suport de:

Ajuntament de
Callosa d'en Sarrià

Col·labora:

k+10